2020lere Girerken Gıda Güvenliği ve Politika Arayışları

Mustafa Koç
Department of Sociology
Ryerson University

Gıda sistemi

- Gıda sistemi insanların kendilerini yeniden üretebilmeleri amacıyla doğayla ve diğer insanlarla girdikleri ilişkiler ve bunları kapsayan toplumsal yapılar, kurumlar ve süreçler bütününü içeren kompleks bir kavram.

Gıda rejimleri

- “Dünya Sistemi” anlayışından gelen bazı gözlemciler tarım ve gıda sistemlerinin oluşum ve gelişiminde de kapitalizmin genel eğilimlerini ve öznel tarihi koşulları yansıtan gıda rejimleri gözlemlendiği tezini savunuyorlar (Friedmann ve McMichael, 1989; Le Heron, 1993; McMichael, 2009).

Üçüncü Gıda Rejimi

- McMichael'ın Üçüncü Gıda Rejimi dediği, dönem, gıda sisteminde neoliberal politikların belirleyici olduğu, çok uluslu şirketlerin, finans spekülatörlerinin, ilaç/tohum tekellerinin, süpermarket zincirlerinin egemen olduğu, suyun, bilginin, tohumun, yaşam genlerinin ve geri kalan tüm küresel müştereklerin metalaştırılmaya çalışıldığı yeni bir evre olarak tanımlanıyor.

Köylülüğün sonu

- 19 uncu yüzyıla kadar tarımda egemen olan köylü tarımı neo-liberal politikaların etkisinde gitgide gerilese de, bazı gözlemciler köylü tarımının endüstriyel tarıma göre daha direngen, esnek ve sürdürülebilir olduğunu savunuyorlar(Van der Ploeg, 2017)

Agroekolojik tarım

Modern gıda sisteminin sürdürülebilirliği konusundaki endişeler, yeni gıda politikaları arayışlarına neden olurken, endüstriyel tarıma alternatif olarak küçük ölçekli, biyo-çeşitliliği ve agroekolojik tarımı destekleyen işletmeleri savunuyorlar (IPES Foods, 2016).

Yeni politika arayışları

- Son yıllarda serbest piyasa ekonomisini savunan pek çok uluslararası kurumun bile sürdürülebilir, etkin, besleyici ve sağlıklı gıda sistemlerini yaşama geçirecek politikaların gereğinden söz etmesi bu konudaki küresel endişeleri yansıtıyor (Europaen Commission 2015, UNEP, 2015; World Economic Forum, 2017). ABD, Almanya, Brezilya, Finlandiya, Güney Afrika, Hollanda, İngiltere, İsveç, Kanada ve Norveç gibi ülkelerde gıda politikaları konusunda önemli gelişme ve tartışmalar sürüyor.

Küresel kapitalizm ciddi bir yapısal krizle karşı karşıya

- Bu arayışta içinde yaşamakta olduğumuz küresel statükonun da önemli bir rolü var.
- Özellikle 2008 sonrası yaşanan finansal kriz ve yeni kriz beklentileri , artan sosyal eşitsizlik ve bunların yaratacağı toplumsal patlamalar endişe yaratıyor.

Küresel meşruiyet krizi

- Bir yandan, çok uluslu tekeller, uluslararası kuruluşlar ve bölgesel ve küresel ticaret anlaşmaları ulus devletler ve ulusal egemenlik üzerinde baskılar oluşturmakta;
- Öte yandan, pek çok ülkede küreselleşme karşıtı kitlesel tepkiler popülist söylemler, otoriteryan devletçilik ve serbest piyasa ekonomisi karışımı politikalarla yönlendirilmekte.
- Çok kutuplu yeni dünya düzeninde arada kalan devletler sıkıntıyı çok daha fazla hissediyor.

21. Yüzyılda Gıda Güvencesi Konusunda Sıklıkla Sözü Edilen Endişeler

Yetersiz beslenen nüfus yeniden artıyor (721 milyon- 2017 tahmini)

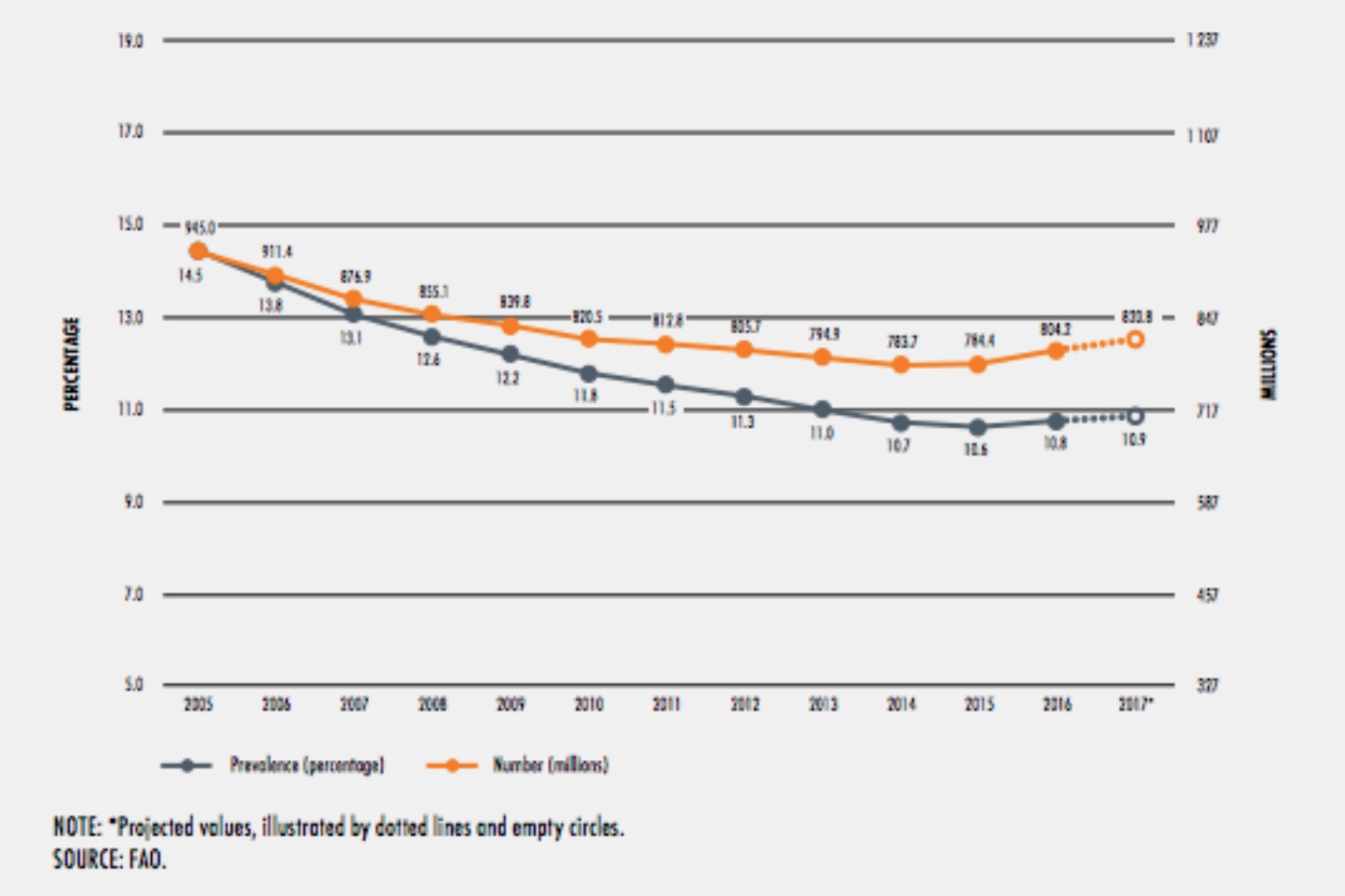

NOTE: *Projected values, illustrated by dotted lines and empty circles.
SOURCE: FAO.

FAO 2018

Küresel ekonomik belirsizlik (ABD Dış borçları)

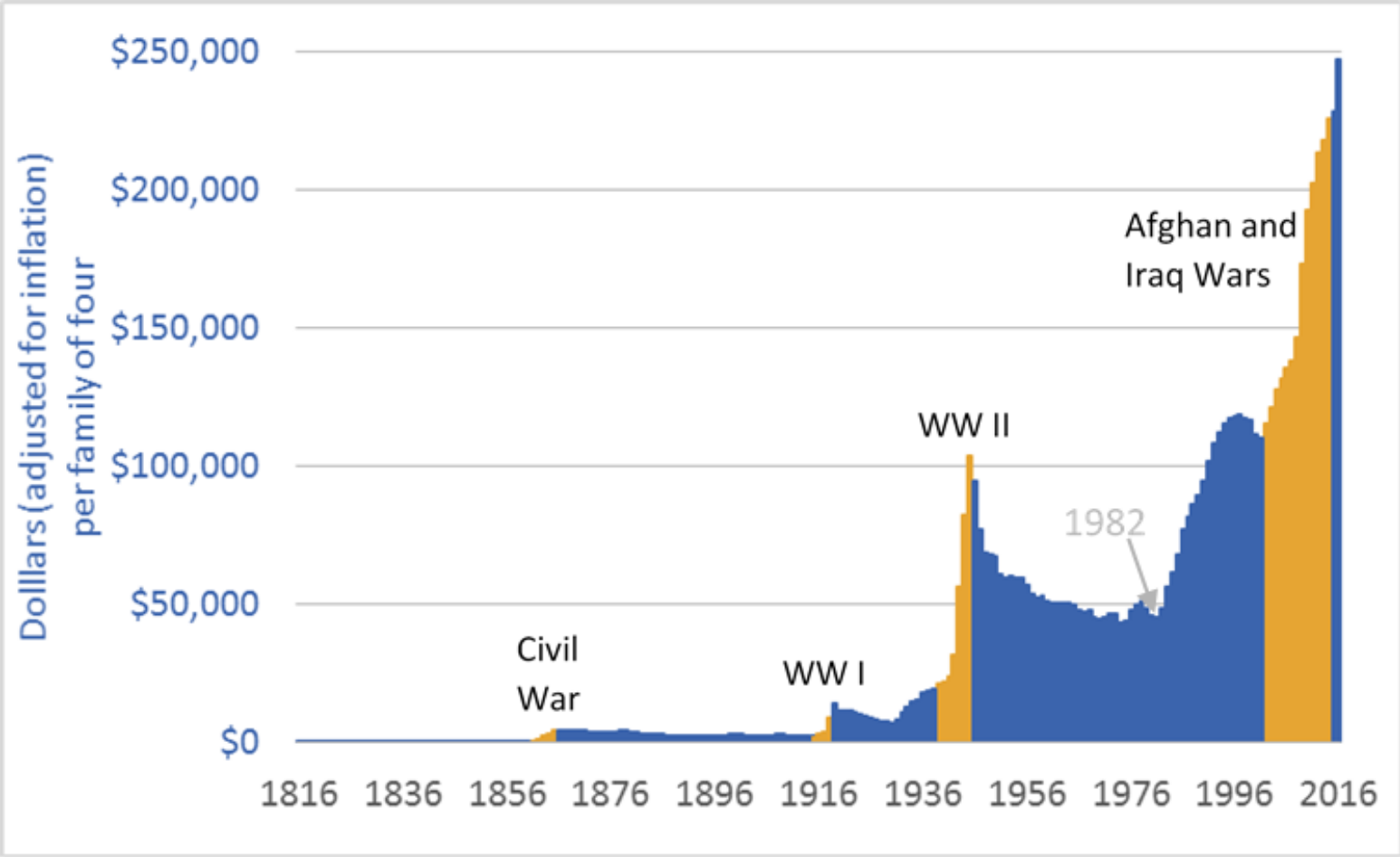

Küresel paylaşım mücadeleleri (Çin ve yeni ticaret yolları)

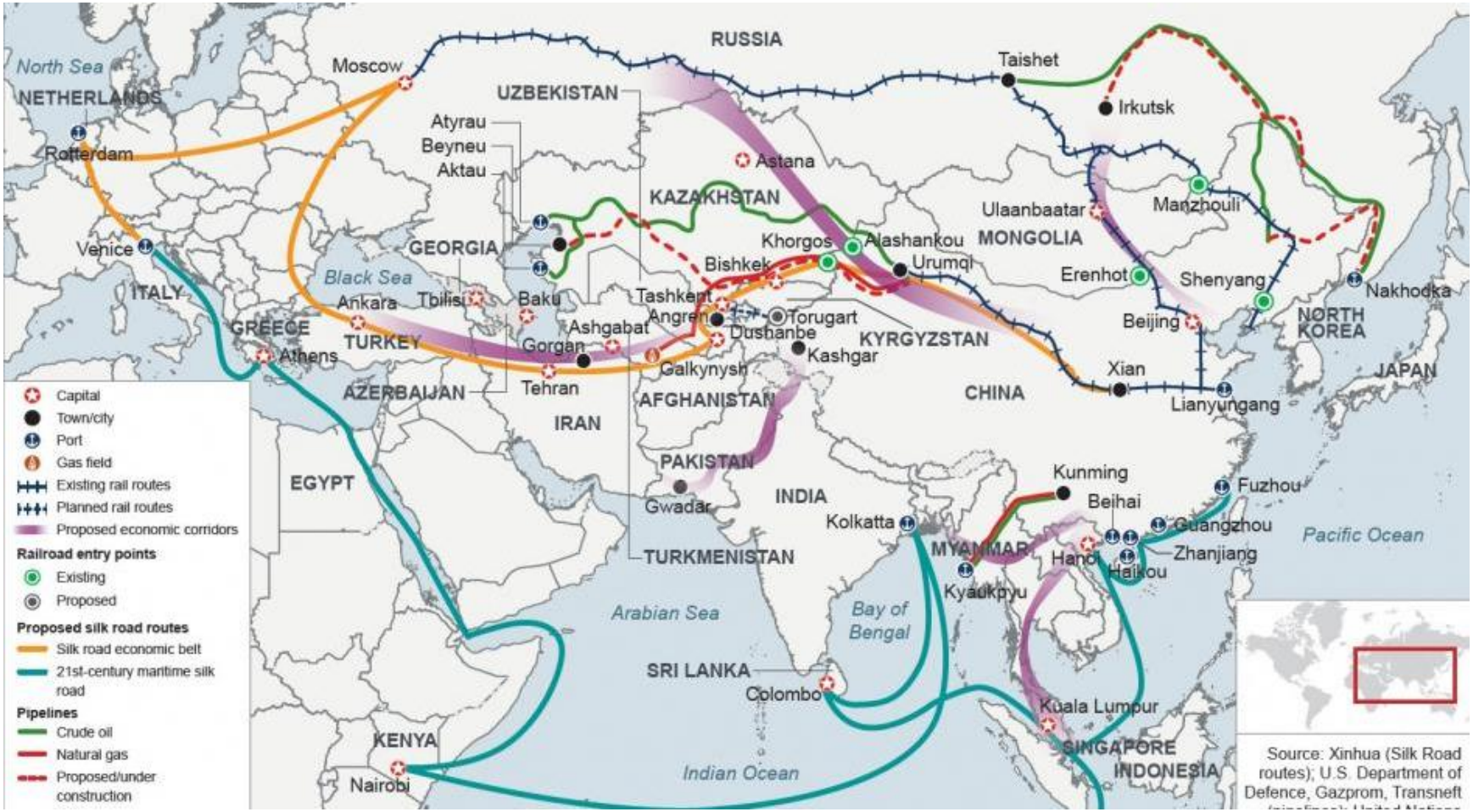

1980 5% of global economy over 26% by 2017

Dünya pazarları için yeni hakimiyet çekişmeleri

- WTO ve küresel serbest ticaret?
- NAFTA’dan USMCA‘e geçerken Meksika ve Kanada’nın tarım sektöründe verdiği yeni tavizler
- Brexit ve Avrupa Birliği
- Afrika-Orta Doğu-Uzak Doğu fay hattı

Savaşlar ve mülteciler

68.5 million forcibly displaced people worldwide

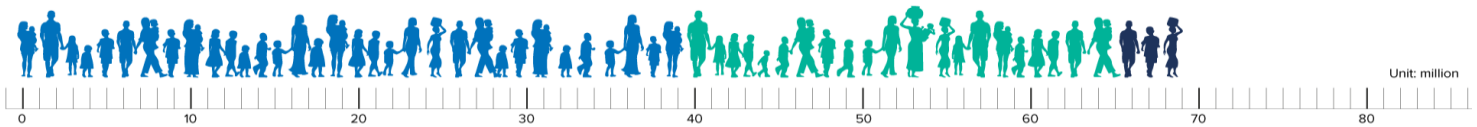

Internally Displaced People
40 million

Refugees
25.4 million
19.9 million under UNHCR mandate
5.4 million Palestinian refugees registered by UNRWA

Asylum-seekers
3.1 million

Where the world's displaced people are being hosted

85 per cent of the world's displaced people are in developing countries

57% of refugees worldwide came from three countries

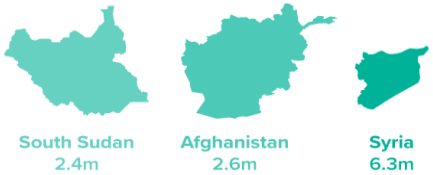

Top refugee-hosting countries

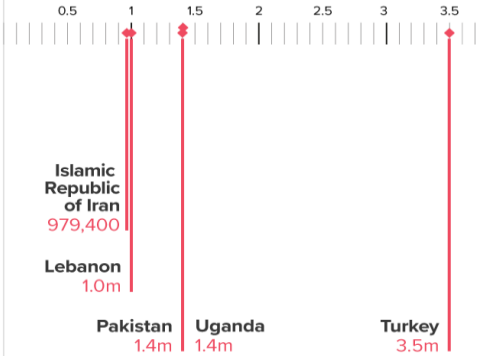

10 million stateless people

102,800 Refugees resettled

44,400 people
a day forced to flee their homes because of conflict and persecution

11,517 staff
UNHCR employs 11,517 staff (as of 31 May 2018)

128 countries
We work in 128 countries (as of 31 May 2018)

We are funded almost entirely by voluntary contributions, with 87 per cent from governments and the European Union and 10 per cent from private donors

Source: UNHCR / 19 June 2018

UNHCR The UN Refugee Agency

http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html

İsraf

- Küresel gıda kayıp ve israf tahmini: 1,3 milyar ton/yıl (680 milyar ton gelişmiş ülkelerde)
- Dünya soya üretiminin %90ı hayvan yemi olarak kullanılıyor.
- Brezilya'da hayvan yemi olarak soya ve mısır için ayrılan alan: 506,000km^2 (~İspanya).
- ABD mısır üretiminin %46,3ü hayvan yemi olarak, % 30,1i etanol, %13,5 ihraç (hayvan yemi), %7,2si tatladırıcı ve nişasta olarak kullanılıyor.

ABD mısır kullanımı: 46,3 (yem); 13,5 (ihraç)+30,1 (etanol)

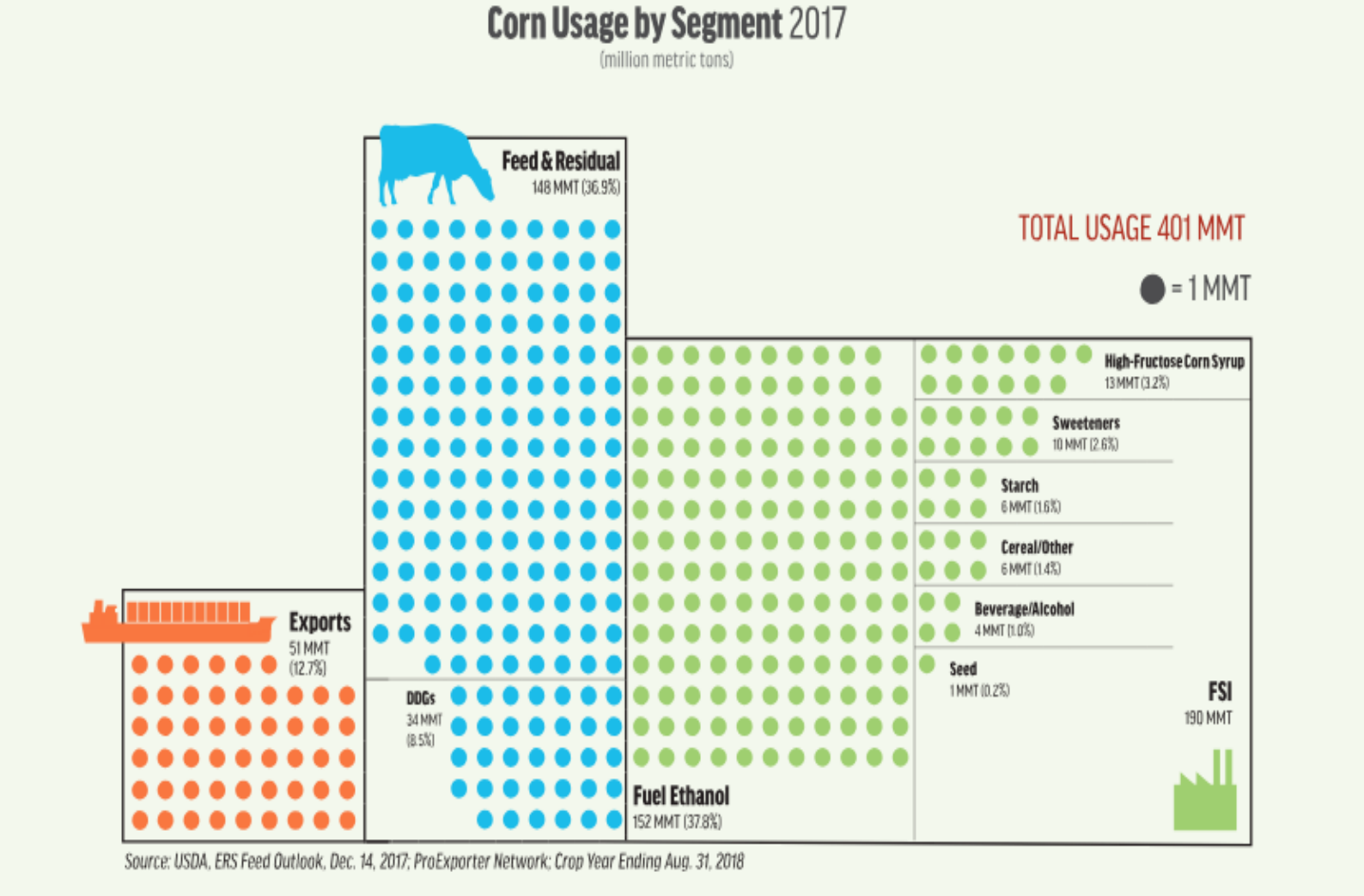

Su israfı

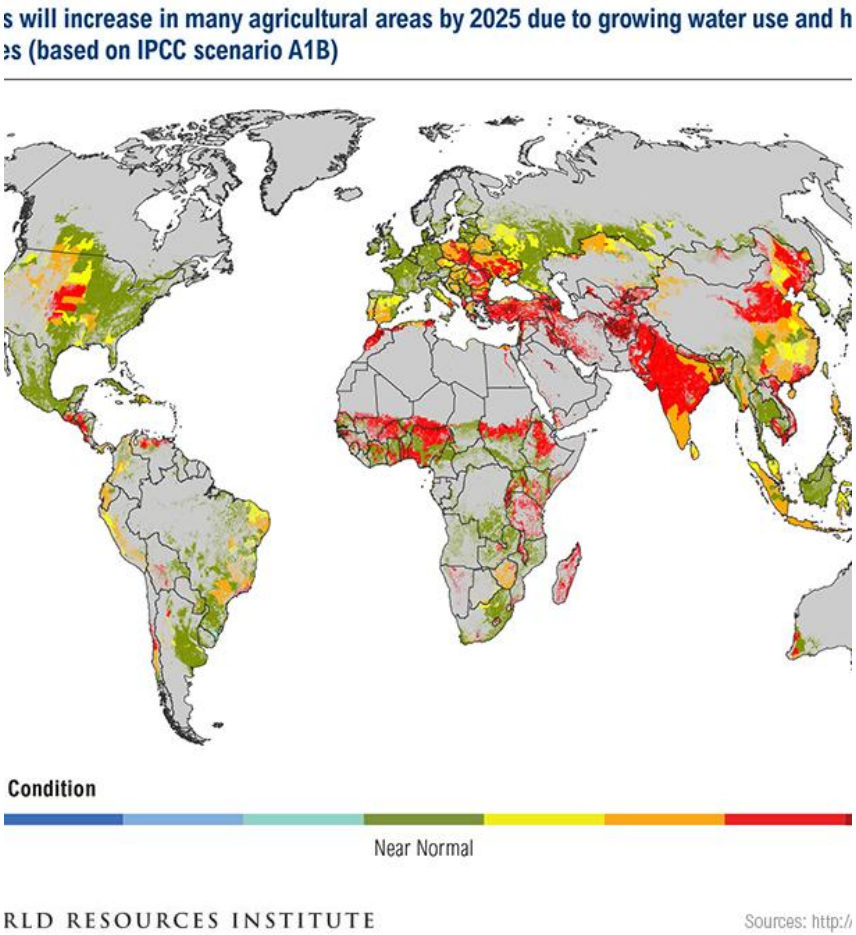

- Dünya su kullanımının %70i tarımsal üretim kaynaklı. Sınırlı su kaynaklarının israfı modern tarım için bir başka tehdit konusu.
- Bir bardak süt için gereken su miktarı 200 litre, bir kg sığr,ıt eti 16,000 litre su gerektiriyor.

Dünya plastik üretimi

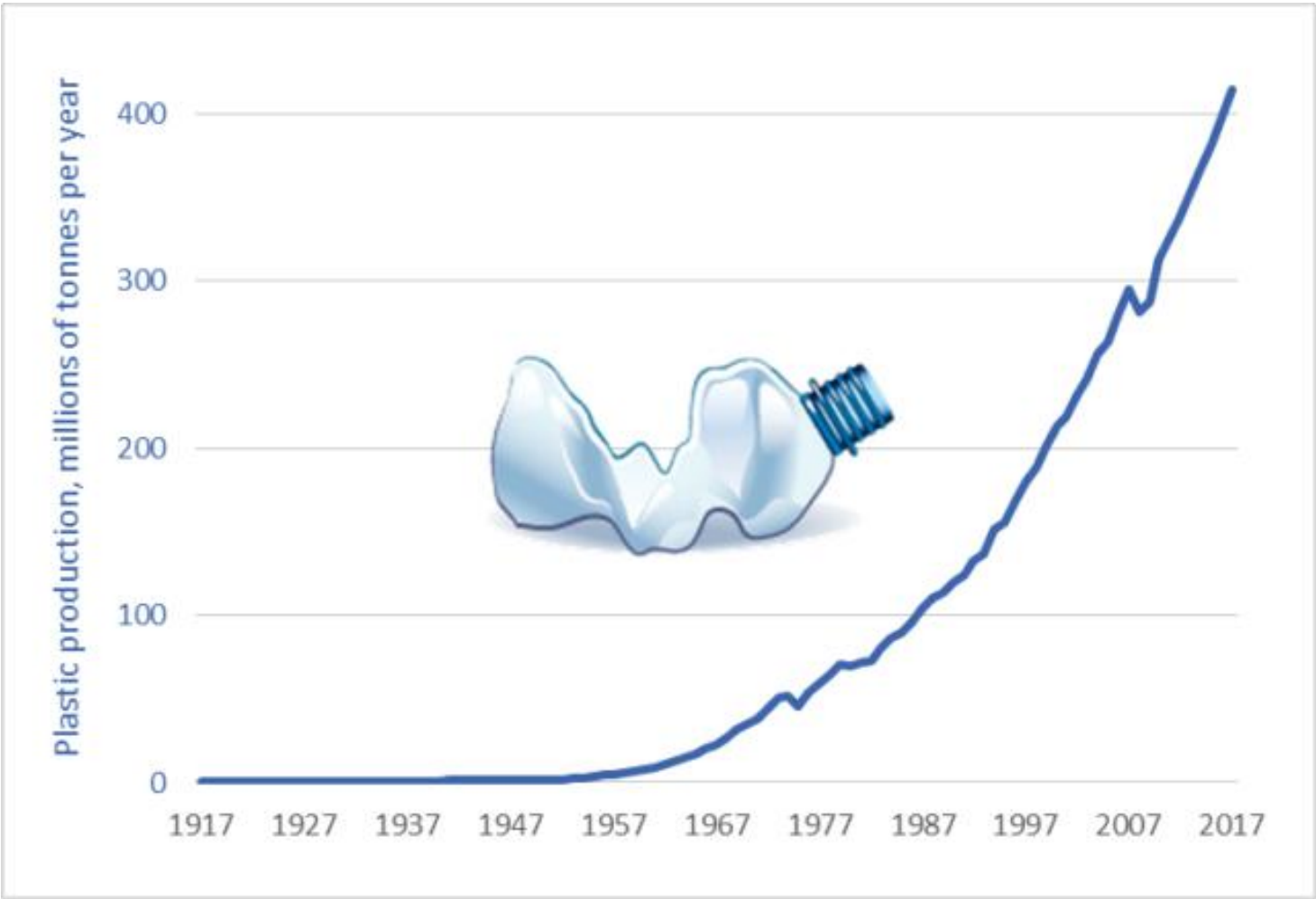

Qualaman 2018

Modern tarımın üretkenliği ucuz fosil yakıtlara bağımlı

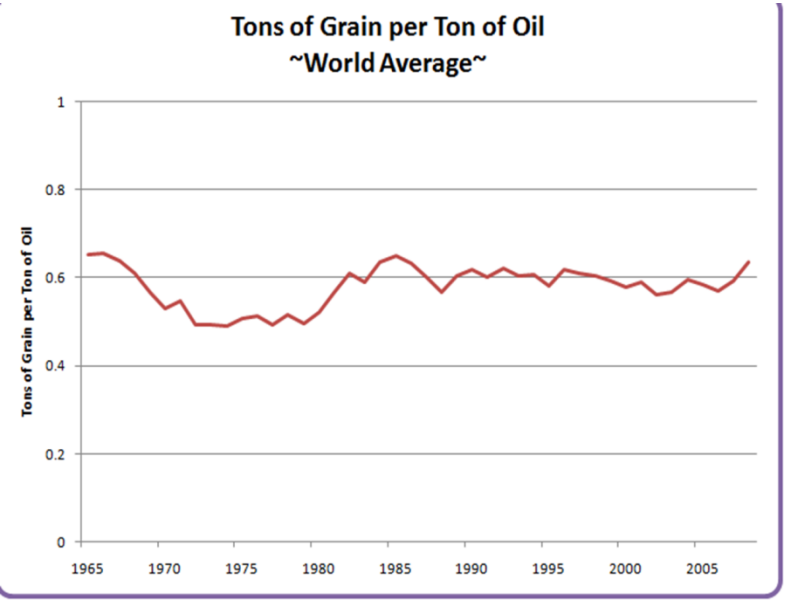

World ethanol and biodiesel projections, 2005-2018

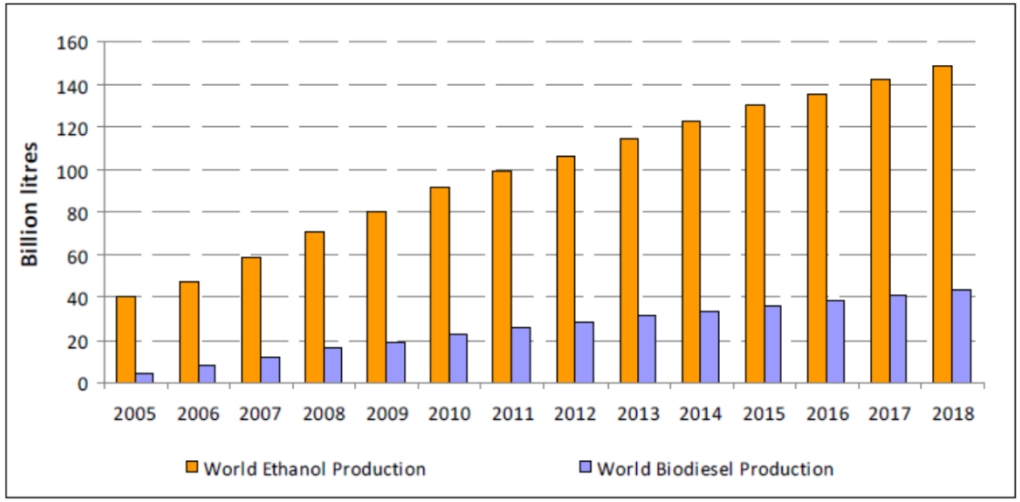

Source: FAO-OECD Outlook (2009)

Energy dependence in Europe in 2016.

Data and map: eurostat 2018.

CLEAN ENERGY WIRE

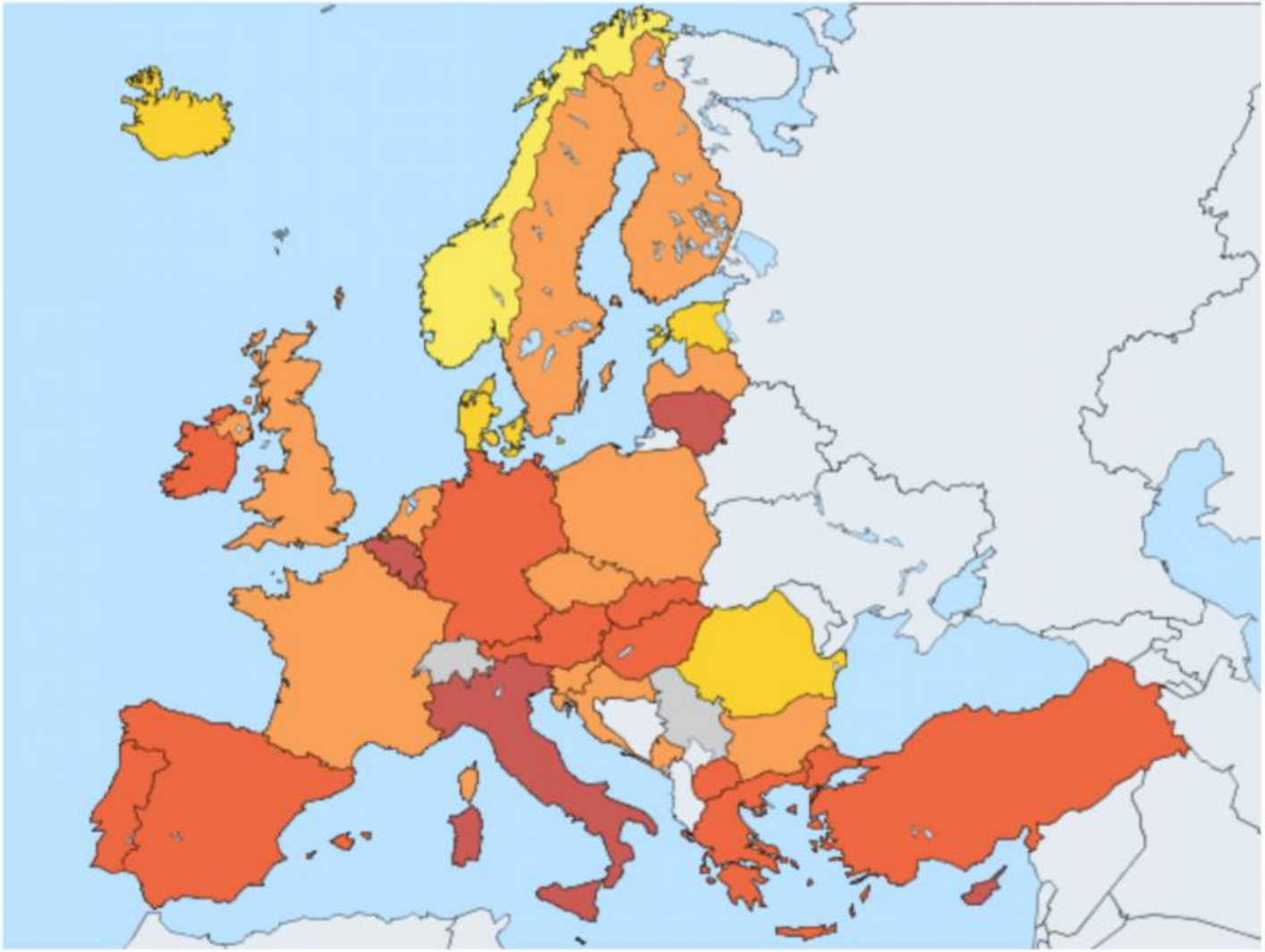

< 0%

0% - 25%

25% - 50%

50% - 75%

>75%

BY SA 4.0

Fosil yakıtlar ve küresel iklim değişimi

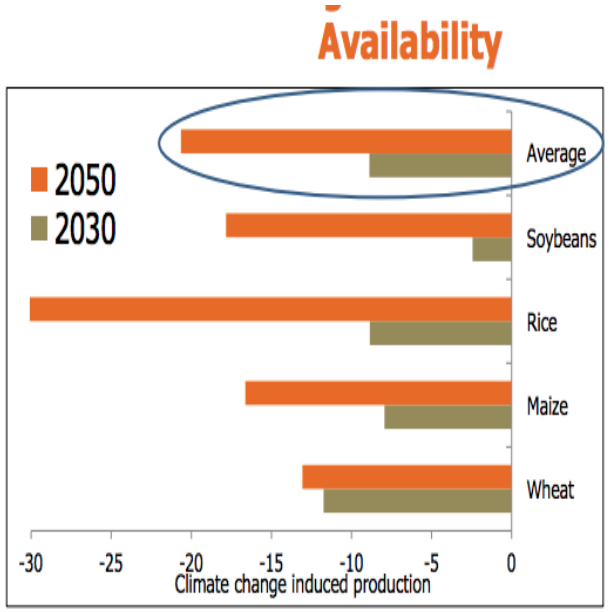

Source: Haile, von Braun, et al. 2016

warmer temperature and changing rainfall patterns may reduce global food production by about **10% by 2030** and by more than **20% in 2050.**

Beklenmeyen hava koşulları, sıcaklık artışı ve yağışlaraki deşişikliklerinin küresel gıda üretiminde 2030'da %10, 2050'de %20nin üzerinde düşmeye neden olacağı tahmin ediliyor (von Braun, 2016)

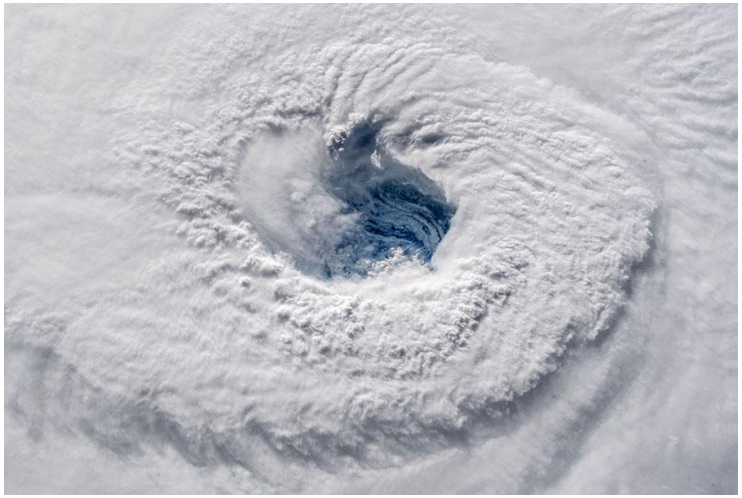

Tarımın sera gazlarına katkısı :
%24 (World Resource Instç=

Küresel sıcaklık artışları

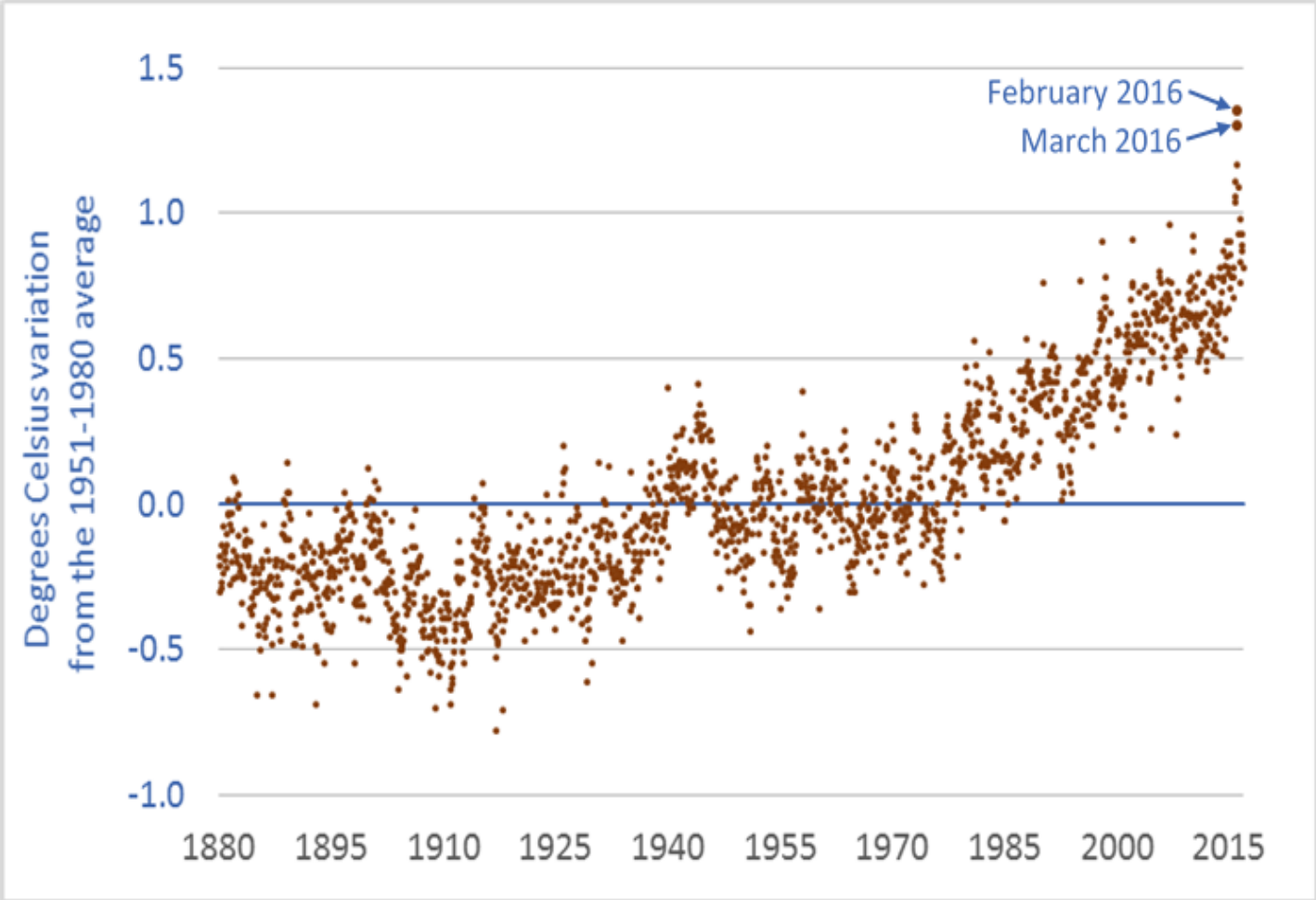

Qualman 2017

Tarımsal girdilerde yoğunlaşma

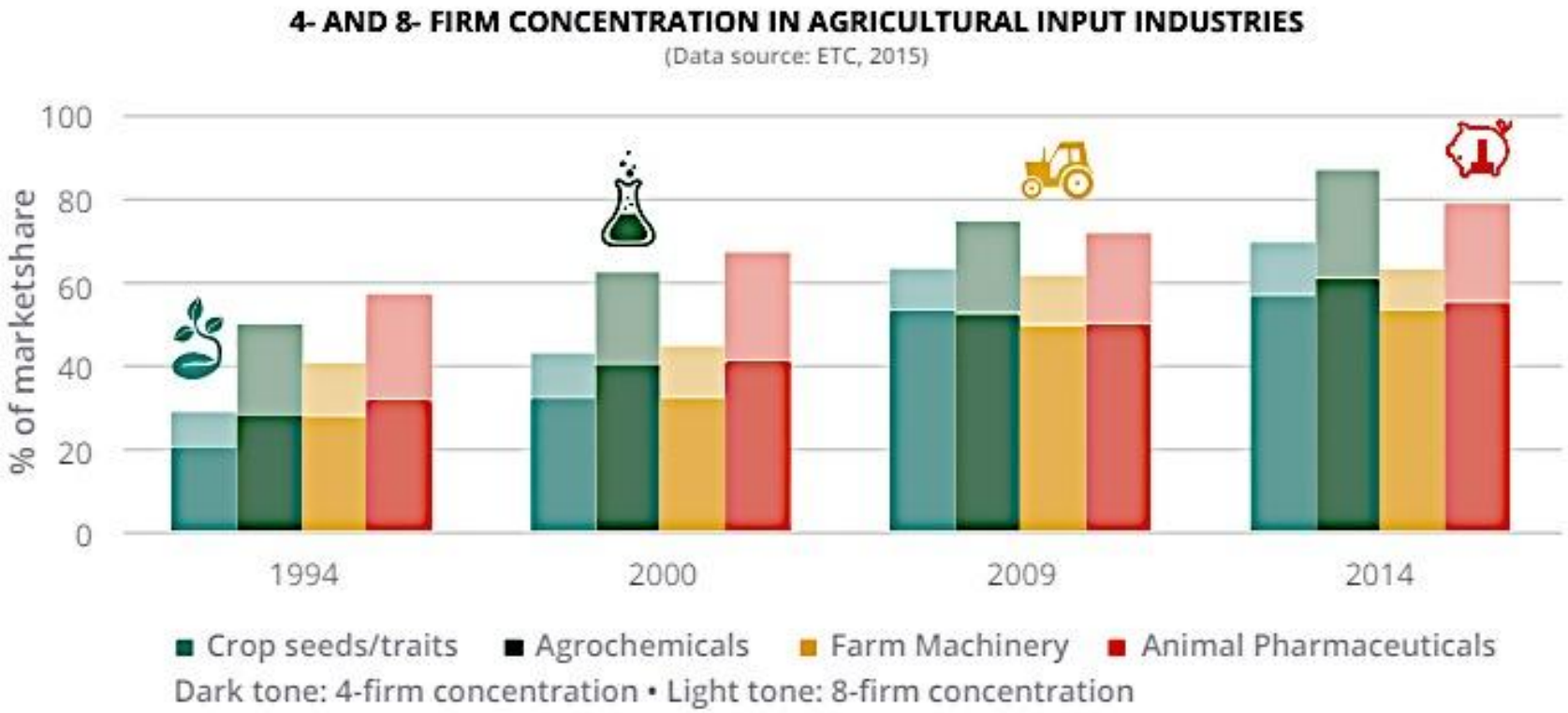

Tarımsal emtia ticareti

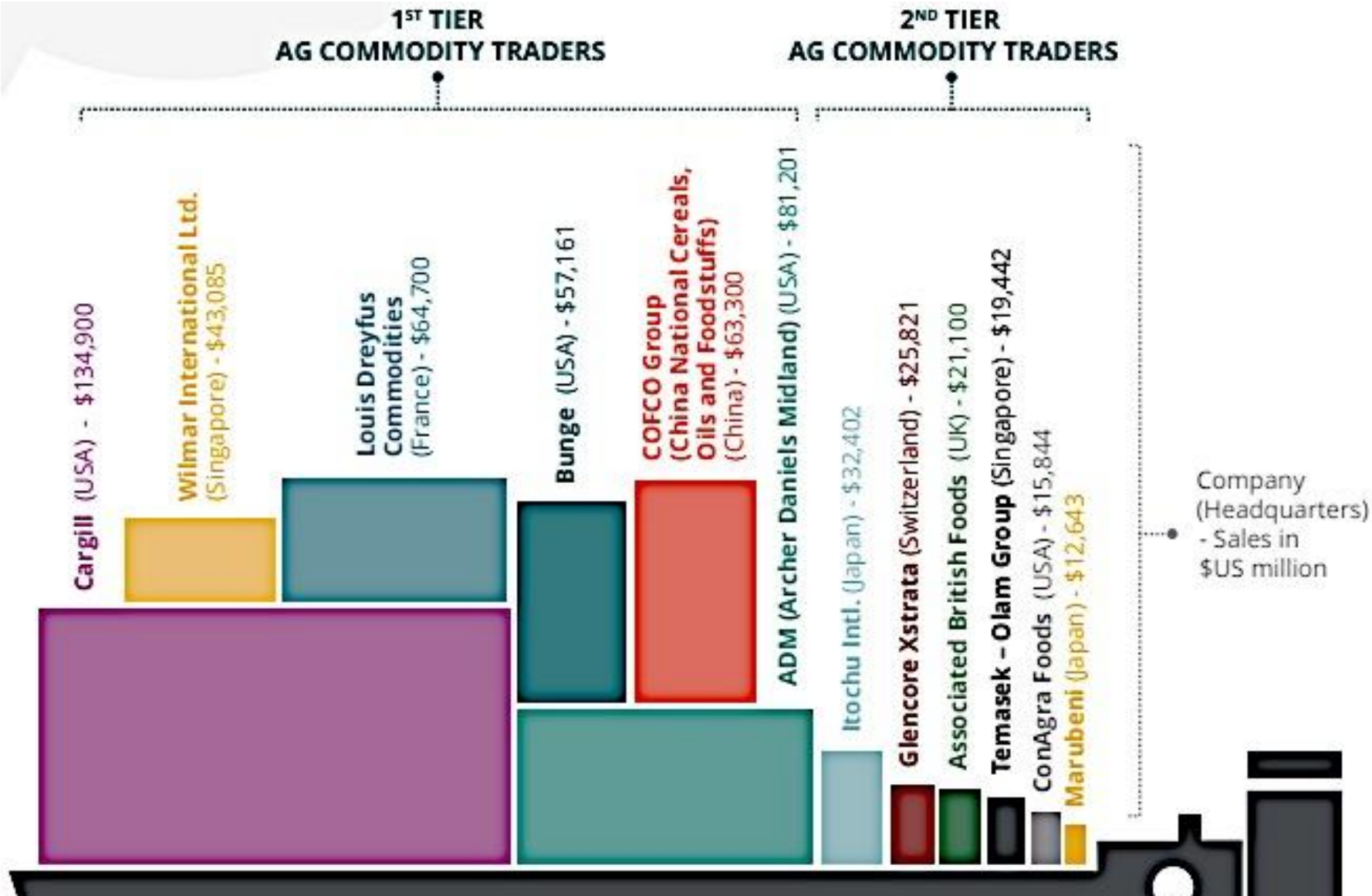

Et devleri

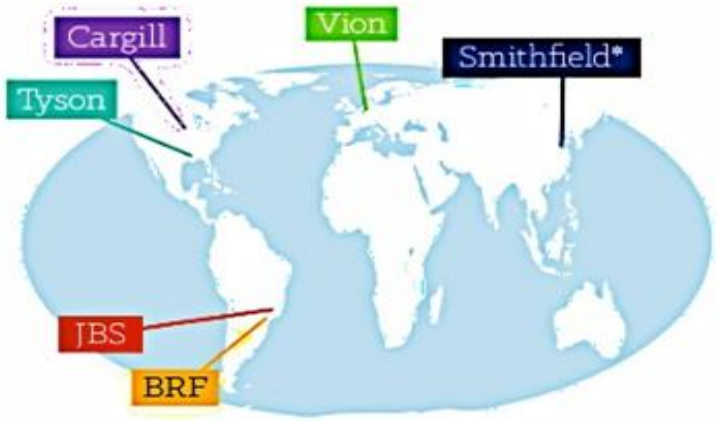

Headquarters for the top six global meat processing corporations as of November 2017.

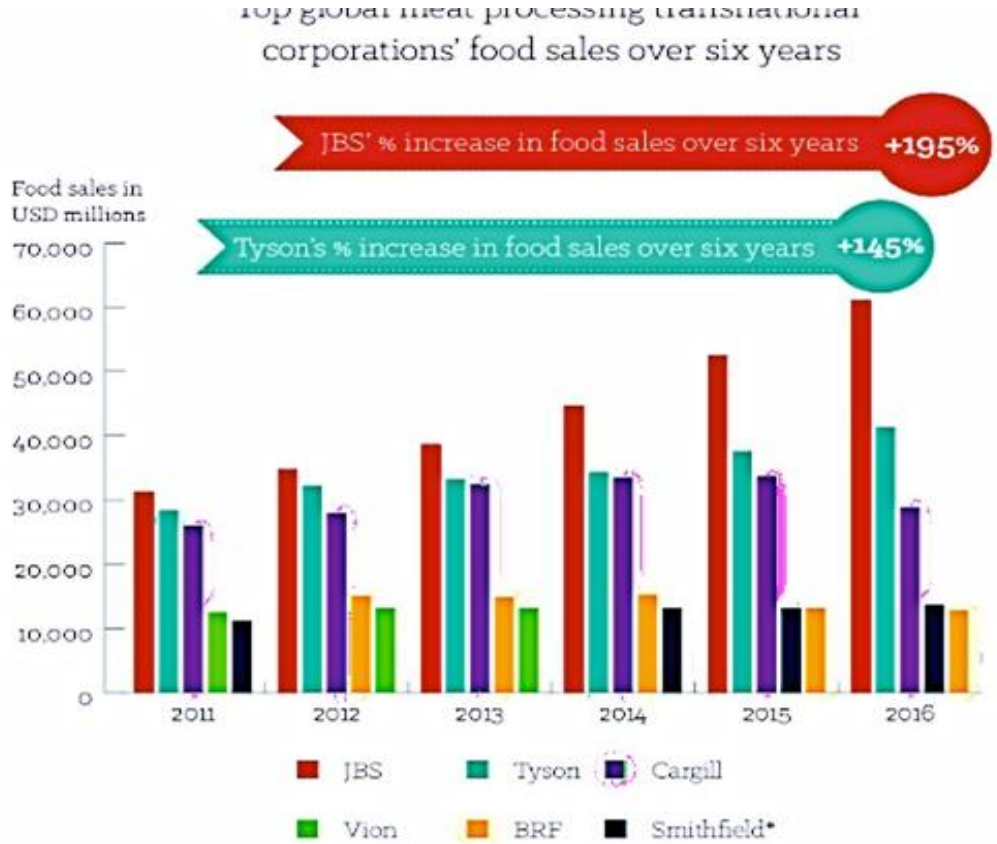

*In 2013, Smithfield was acquired by the WH Group

Source: Compiled by IATP from Food Engineering Magazine's Top 100 Food and Beverage Companies Annual List.[3]

A Food Policy for Canada (2018)

- Kapsayıcı (inclusive)
- Katılımcı (participatory)
- Toplumsal barışçı (reconciliation)
- Uzlaşmacı (collaborative)
- Sonuç odaklı (results oriented)
- Kanıt temelli (evidence-based)
- Entegre (integrated)
- Politika olarak tutarlı (policy coherent)
- Sistem tabanlı (systems based
- Uyarlanabilir (adaptable)
- Yenilikçi (innovative)
- Hesap verebilir (accountable)
- Şeffaf (transparent)

IPES-Food: 10 Principles to guide the transition to Sustainable Food Systems

- Bütüncül ve sistemik (holistic and systemic)
- Güç dengelerinin farkında (power-sensitive)
- Transdispliner (transdisciplinary)
- Eleştirel ve sorgulayıcı (critically engaged)
- Bağımsız (independent)
- Her açıdan sürdürülebilir (sustainable in all dimensions)
- Çeşitli, çok yönlü ve esnek (diverse & resilient)
- Demokratik ve güçlendirici (democratic & empowering)
- Toplumsal ve teknolojik açıdan yenilikçi (innovative)
- Yeterli şekilde ölçilebilen (adequetly measured)

De Schutter, Olivier (2017) A Food Policy for Europe

- Politika hedefleri arasında bağlantı kurulması
- Yerel deneyselliğe olanak tanımak
- Üretkenliği artırma tukusunun ötesine geçerek yeni zorluklara uyum sağlamak
- Kısa vade tuzağından kurtulup uzun hedefli dönüşümlere olanak sağlamak
- Gıda demokrasisini canlandırmak ve meşruiyeti yeniden inşa etmek

FAO, 2018. Transforming food and agriculture to achieve the SDGS: 20 interconnected actions to guide decision-makers

- Gıda sistemlerinde verimliliğin, istihdamın ve katma değerin artırılması
- Doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi
- Geçim kaynaklarının iyileştirilmesi ve kapsayıcı ekonomik büyümenin teşviki
- Toplumların ve ekosistemlerin esnekliğinin arttırılması
- Yönetişimin yeniliklere uyum sağlayabilmesi

Kanada’dan bir örnek (Qualman, 2018)

- 2007-17 brüt tarım geliri: 47 milyar/yıl
- Net tarım geliri: 1,6 milyar/yıl
- Toplam çiftlik sayısı: 193492
- Devlet desteklemesi: 3,1 milyar/yıl
- Yıllık bankalardan alınan kredi: 2,7 milyar/yıl
- Çiftçilerin bankalara ödediği faiz toplamı: 3 milyar/yıl
- Çiftçilerin toplam faiz borcu: 102 milyar (64 yıllık net tarım gelirine tekabil ediyor).
- https://www.darrinqualman.com/

Kanada’da buğday fiyatlarının seyri

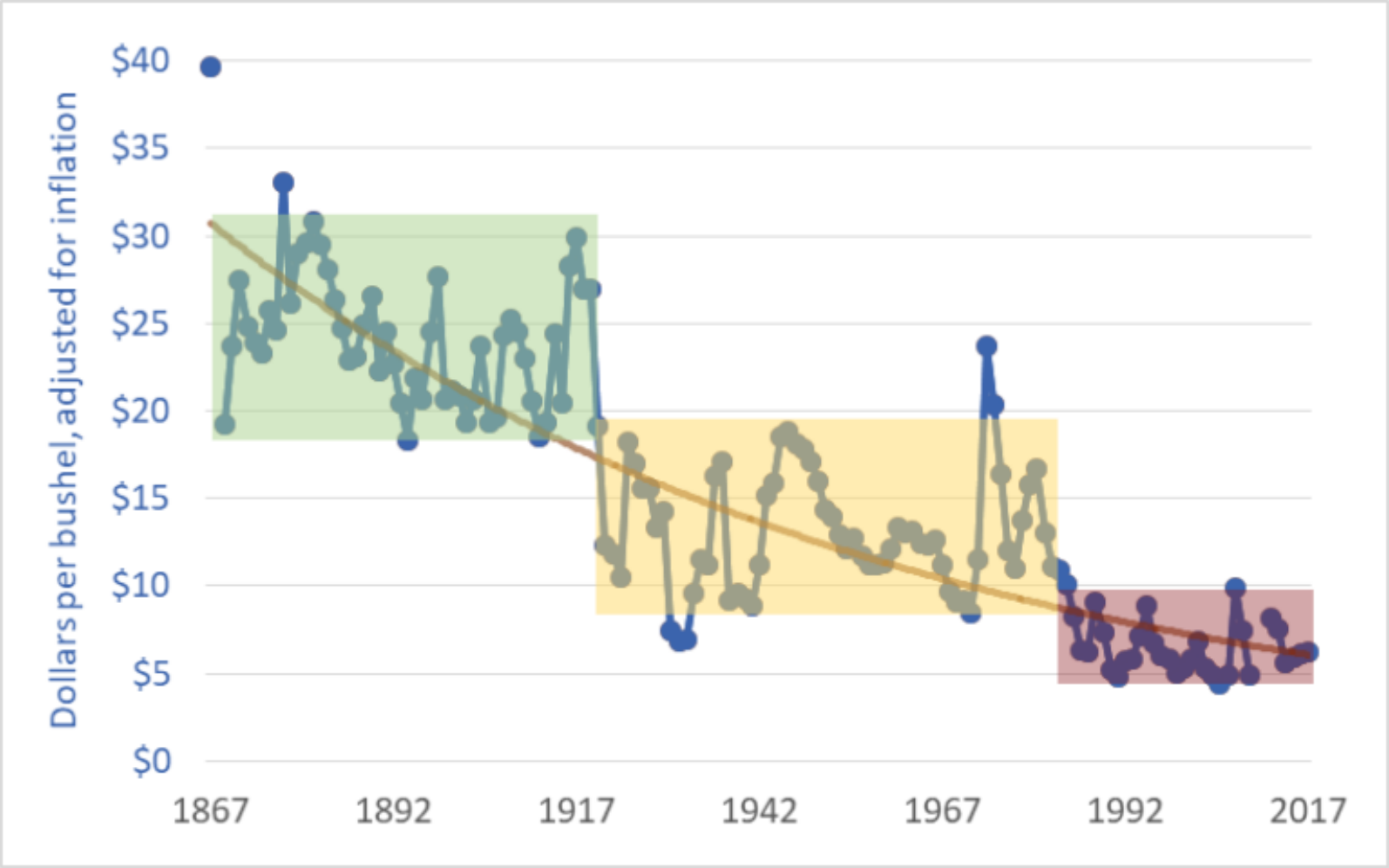

Qualman 2018

Kanada’da çiftçi borçlarında artış

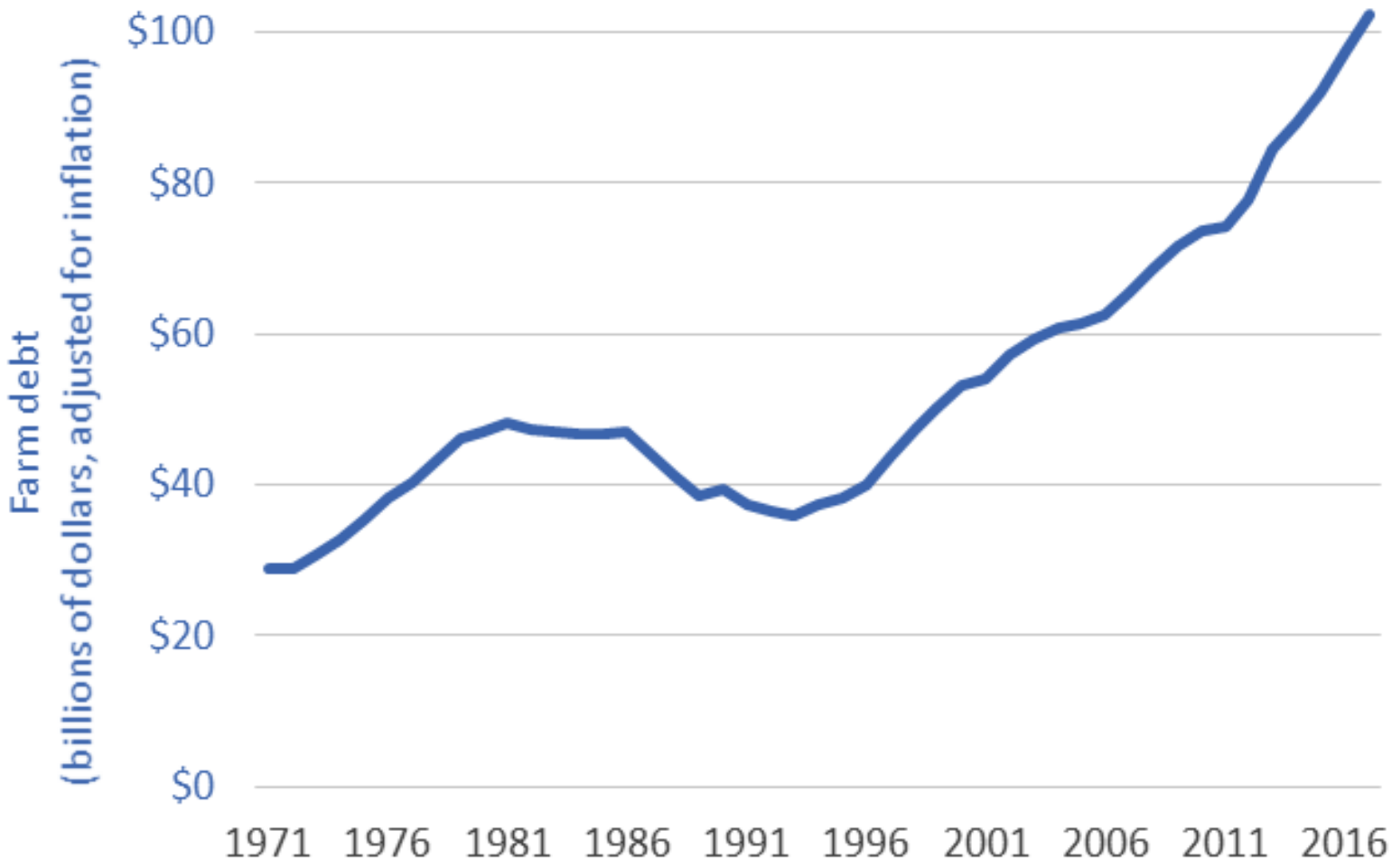

Qualman 2017

Kanada’da çiftlik sayısı

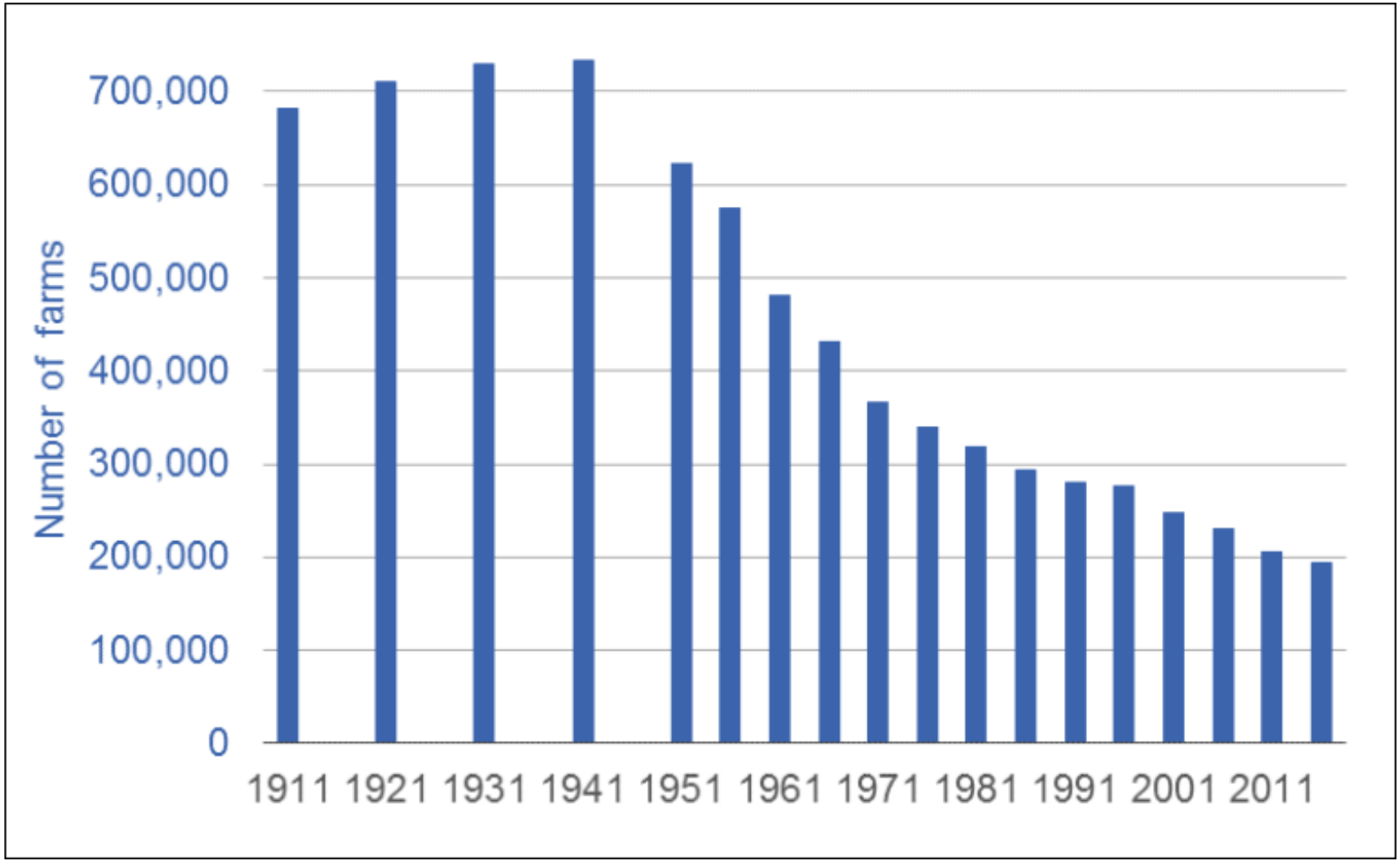

Qualman 2018